

แนวทางกฎหมายในการอนุรักษ์ การใช้และการพัฒนา
ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

นายเจริญ คัมภีร์ภาพ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-112-9

ลิขสิทธิ์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I17041355

LEGAL ASPECT OF CONSERVATION, USE AND
DEVELOPMENT OF BIOLOGICAL DIVERSITY
IN THAILAND

MR. JAROEN COMPEERAPAP

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-112-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางกฎหมายในการอนุรักษ์ การใช้ และการพัฒนา
 ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย
 โดย นายเจริญ คัมภีรภาพ
 ภาควิชา นิติศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
 เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัญ)

คณะกรรมการวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ชุมพร ปัจจุสานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย)

..... กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สุขวงศ์)

พิมพ์ขึ้นโดยกรมพลัดเพื่อวัตถุประสงค์อื่นในกรอบเดียวกันนี้เพียงอย่างเดียว

เจริญ คัมภีรภาพ แนวทางกฎหมายในการอนุรักษ์ การใช้ และการพัฒนาความหลากหลาย
ทางชีวภาพของประเทศไทย (LEGAL ASPECTS OF CONSERVATION, USE AND DEVELOPMENT OF
BIOLOGICAL DIVERSITY IN THAILAND) ..อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย.

501 หน้า ISBN 974-584-112-9

การศึกษาวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาแนวทางกฎหมายในการอนุรักษ์ การใช้และการพัฒนา
ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย ท่ามกลางกระแสการใช้ประโยชน์ (Utilization) จาก
ทรัพยากรชีวภาพ (Biological resources) ทั้งพืช (Flora) สัตว์ (Fauna) และจุลชีพ (Micro-
Organism) ในด้านเศรษฐกิจทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และเภสัชกรรม (Pharmaceutical) ที่กำลัง
เป็นที่ตื่นตัวกันในระดับโลก (Global) และในฐานะที่ประเทศไทยอยู่ในบริเวณป่าเขตร้อน (Tropical
Forest) ซึ่งเป็นดินแดนที่ร่ายไปด้วยทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบกับขณะที่ประเทศไทย
กำลังถูกเรียกร้องให้เข้าเป็นภาคีและให้สัตยาบัน (Ratification) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทาง
ชีวภาพ ค.ศ.1992

การที่อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 ยอมรับเอาสิทธิบัตร (Patents)
มาบรรจุไว้เป็นเงื่อนไขในการเข้าถึงและถ่ายทอดเทคโนโลยี (Access to and Transfer Technology)
คือการอาศัยสถานะความเป็นภาคีในอนุสัญญา เพื่อเป็นเงื่อนไขนำไปสู่การขยายความคุ้มครองการประดิษฐ์
(Invention) สัตว์ พืช และจุลชีพ ภายใต้ระบบสิทธิบัตร (Patents) ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในระดับ
โลก (Global)

ประเทศไทยสมควรยกฐานะความสำคัญของทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นทรัพยากร
ธรรมชาติที่สำคัญบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และดำเนินการทางด้านบริหาร นโยบาย
และตรากฎหมายว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพขึ้นมาโดยมีแนวทางให้ความคุ้มครององค์ประกอบ และความ
สัมพันธ์ของความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นทรัพยากรที่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐ ตลอดทั้งให้ความสำคัญ
สำคัญกับชุมชนท้องถิ่น (Local Community) และชนพื้นเมือง (Indiginous People) เข้ามามีส่วน
ร่วมในการบริหารจัดการและประโยชน์จากป่าด้วย

ภาควิชา นิตติศาสตร์
สาขาวิชา นิตติศาสตร์
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิตติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C270177 : MAJOR INTERNATIONAL LAW
KEY WORD: : BIOLOGICAL DIVERSITY / LEGAL ASPECTS IN THAILAND

JAROEN COMPEERAPAP : LEGAL ASPECTS OF CONSERVATION, USE AND DEVELOPMENT OF
BIOLOGICAL DIVERSITY IN THAILAND. THESIS ADVISOR : ASS.PROF. SURAKIAT SATHIRATHAI,
PH.D., 501 PP. ISEN 974-584-112-9

The purpose of this research is to study "Legal Aspects of Conservation, Use and Development of Biological Diversity in Thailand" The issue reserves serious consideration due to various reason, Firstly, We are massively of utilizing biological resources : flora, fauna and micro-organism for agricultural purposes, industrial productions and pharmaceutical Secondly, Thailand is in tropical forest zone which is frourished with biological diversity resources. Lastly, Thailand is being a member country who will have to give ratification for the Convention on Biological Diversity 1992. As the convention agrees to include the patent system ^{as} a condition for the access to transfer of technology, this in plies a hidden agenda of extending patents system to the cover invention of flora, fauna, for and micro-organism under patent system at the same global standard level.

The significance of biological diversity resources in Thailand should be recognized as an important natural resources within the National Social and Economical Development Plan. The practic in administrative management policy making and legislative launching on biological diversity with aspects to protect elements and relationships among biological diversity, is to place these natural resoural resources under sovereignty of state with a due recognition of local community and indiginious people's participation in the administative management and receiving profits from forest should be proceeded.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

เมื่อต้นเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2533 ระหว่างที่ผู้เขียนเข้าไปช่วย
ทีมคณะที่ปรึกษานโยบายของนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เตรียม
การสัมมนาเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในเขตป่า ในระหว่างเตรียมงาน
สัมมนา ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ได้ให้ความรู้แก่ผู้เขียนว่า นักนิเวศศาสตร์จะ
ไปสนใจในป่าเฉพาะเรื่อง "ต้นไม้" ไม่ได้ ความจริงป่ามีทรัพยากรชีวภาพ
(Biological resources) ที่มีค่าอีกมากซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจมากกว่าไม้
เสียอีก และต่อมาได้ถ่ายเอกสารงานวิจัยในป่าแถบลุ่มน้ำอเมซอนในอภริกา
มาให้ผู้เขียนดูเปรียบเทียบมูลค่าเศรษฐกิจที่ได้จาก "ไม้" เปรียบเทียบกับ
ทรัพยากรชีวภาพ พืชชนิดเล็ก ๆ เช่น พวกสมุนไพรอื่น ๆ พบว่ามีความแตกต่าง
กันกว่า 300 เท่า ในเวลาต่อมา อ.สุธรรม อยู่ในธรรม ได้ยืมแก่ผู้เขียนเกี่ยว
กับทรัพยากรชีวภาพอีกครั้ง ทำให้นับแต่นั้นมาผู้เขียนจึงเริ่มสนใจต่อความหลากหลาย
หลายทางชีวภาพเรื่อยมาจนตัดสินใจนำเรื่องความหลากหลายหลายทางชีวภาพเป็นหัว
ข้อในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ผู้เขียนกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก และ
อ.สุธรรม อยู่ในธรรม ที่เป็นผู้จุดไฟแห่งปัญญาความรู้แก่ผู้เขียน ตั้งแต่เริ่มแรก
ความคิดไปจนถึงตอบรับช่วยเหลือให้คำแนะนำผู้เขียนในด้านข้อมูลเอกสารที่ค่อนข้าง
มีอยู่จำกัดมากในประเทศไทย

ที่สำคัญยังผู้เขียนกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย
และรศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และท่านอาจารย์พนัส ทศนียนนท์ ที่ช่วย
เชื่อมโยงความคิดในเชิงนิเวศศาสตร์ให้มาสัมพันธ์กับความหลากหลายหลายทางชีวภาพ
ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตและเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยาก ซับซ้อนมากในทาง
นิเวศศาสตร์ จนทำให้ผู้เขียนได้แนวทางที่มีค่ามากในทางวิชาการ

ที่ขาดเสียมิได้ในความรู้พื้นฐานเรื่องทรัพยากรความหลากหลาย
ทางชีวภาพในป่าเขตร้อน (Tropical Forest) ที่ผู้เขียนได้รับจาก
ดร.สมศักดิ์ สุขวงศ์ ที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกับประเด็นทางกฎหมายได้เป็น

อย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณ ดร.สมศักดิ์ สุขวงศ์ เป็นอย่างสูงที่ช่วยให้
คำแนะนำแก่ผู้เขียนด้วยความรักและเอ็นดู นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ
ดร.สรจักร เกษมสุวรรณ และกรรมการทุกท่านที่ช่วยปรับปรุงเค้าโครง
วิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องจนทำให้ผู้เขียนได้ความรู้ใหม่ ๆ มากมาย เฉพาะอย่างยิ่ง
ด้านสถานภาพการเกษตรกรรมและเกษตรกรรมทางเสือกที่เป็นความรู้ใหม่ของ
ผู้เขียนเป็นอย่างมาก ผู้เขียนขอขอบคุณคุณคุณวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ที่อธิบายให้
ความรู้แก่ผู้เขียนจนเข้าใจและช่วยแนะนำหนังสือที่หายากไม่มีในเมืองไทยให้
ผู้เขียนได้ใช้เพื่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

งานวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะสำเร็จลงมิได้หากขาดบุคคลดังต่อไปนี้ คือ
คุณวิวัฒน์ คติธรรมนิษฐ์ ที่พยายามมานะผลิตงานหนังสือด้านความหลากหลาย
ทางชีวภาพในประเทศไทยให้คนไทยได้อ่านหนังสือที่ดี ๆ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการ
ทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้เป็นอย่างมาก และขอขอบคุณ คุณปัทมา กลิ่นเยี่ยม และ
คุณเฉลิมศรี รอดแก้ว ผู้แปลความคิดทั้งหมดของผู้เขียนออกสู่สายตาท่านผู้อ่าน
ด้วยความมีน้ำใจและเห็นคุณค่าของงานเขียนทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจผลิตงานนี้
จนสำเร็จ

ที่จะลืมเสียมิได้ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณจุฑารัตน์ คัมภีรภาพ ภรรยา
ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจช่วยเหลือแก่ผู้เขียนตั้งแต่วันแรกที่จนถึง
วินาทีสุดท้าย

ท้ายสุดท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณและรำลึกถึงพระคุณ คุณพ่อ
คุณแม่ พี่ ๆ และคุณอาเมฆินทร์ เมธาวิบูล ที่สนับสนุนมอบความรัก ความเข้าใจ
และเป็นกำลังใจอยู่เบื้องหลังผู้เขียนมาโดยตลอด จนประสบผลสำเร็จ

เจริญ คัมภีรภาพ

เมษายน 2537

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทชี้นำเข้าสู่เนื้อหาของเรื่องที่จะศึกษา	1
- ความเป็นมาของปัญหา	1
- ความสำคัญของปัญหา	14
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย	16
- สมมุติฐานของวิทยานิพนธ์	17
- ขอบเขตการวิจัย	17
- วิธีการศึกษาวิจัย	18
บทที่ 2 สถานภาพของความหลากหลายทางชีวภาพและเกษตรกรรมใน กระแสเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	19
- ความหมายและลักษณะความสัมพันธ์ของความหลากหลาย ทางชีวภาพ	19
- ความหลากหลายทางสปีชีส์ (Species Diversity)	21
- ความหลากหลายทางพันธุกรรม (Genetic Diversity)	23
- ความหลากหลายทางนิเวศ (Ecological Diversity)	24

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- ป่าเขตร้อน (Tropical Forest) กับความหลากหลายทางชีวภาพ.....	29
- มูลค่าทางเศรษฐกิจของความหลากหลายทางชีวภาพจากป่าเขตร้อนและการเกษตรกรรม.....	34
- ด้านการเกษตรกรรม.....	35
- ด้านการแพทย์หรือเภสัชกรรม.....	43
- ด้านเทคโนโลยีชีวภาพ.....	47
- ประเทศไทยและภูมิภาคในกระแสเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมจากป่าเขตร้อน.....	55
บทที่ 3 สถานภาพทางนโยบายและปัญหาในการอนุรักษ์การใช้และการพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย.....	81
- ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย.....	81
- ลักษณะความหลากหลายทางชีวภาพในเขตป่าเขา.....	87
- ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทย.....	91
- กฎหมายและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ.....	100
- นโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	100
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ.....	104
- องค์กรหรือสถาบันในการจัดการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ.....	126

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- การใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย.....	132
- สภาพโดยทั่วไป.....	132
- การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมของชาวบ้านและ ทางราชการ.....	135
- การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมในทาง อุตสาหกรรม.....	152
- ปัญหาและผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพใน ประเทศไทย.....	158
- ความเสื่อมโทรมของความหลากหลายทางชีวภาพใน ประเทศไทย.....	158
- ปัญหาจากข้อจำกัดทางทรัพย์สินทางปัญญา.....	173
- ปัญหาจากข้อจำกัดในเรื่องทุนและเทคโนโลยี.....	191
- สภาพปัญหาทางนโยบายในการอนุรักษ์และการพัฒนาความ หลากหลายทางชีวภาพ.....	196
- ปัญหาจากนโยบายและกฎหมาย.....	197
- ปัญหาจากการพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพในสภาพป่า INSI-TU และนอกสภาพป่า EXSI-TU.....	205
 บทที่ 4 สัมพันธภาพของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพกับ การอนุรักษ์ใช้ การใช้และการพัฒนาในประเทศไทย.....	 212
- ภูมิหลังและความเป็นมา.....	212
- การประชุม UNCED หรือ Earth Summit.....	212
- ผลสรุปการประชุม UNCED.....	215

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- บทบาทของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ในการประชุม UNCED.....	220
- สารสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ	222
- หลักการ วัตถุประสงค์ ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ.....	223
- ขอบเขตการอนุรักษ์ การใช้ การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี.....	225
- ความช่วยเหลือทางเทคนิค วิทยาศาสตร์ และการเงิน	234
- การตั้งข้อสงวนและการระงับข้อพิพาท.....	238
- อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพกับประเทศไทย	240
- การเข้าร่วมของประเทศไทย.....	240
- การพิจารณาข้อดีข้อเสียกับการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ.....	243
บทที่ 5 แนวทางของกฎหมายในการอนุรักษ์ การใช้ และการพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย.....	285
- ข้อพิจารณาว่าด้วยการอนุรักษ์ใช้และพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพภายใต้กรอบอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ.....	285
- การใช้ประโยชน์ (Utilization) จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ.....	287
- การอนุรักษ์ (Conservation) และการพัฒนา (Development).....	292
- การเข้าถึงและการถ่ายทอดเทคโนโลยี.....	295

สารบัญ (ต่อ)

- การอนุรักษ์ การใช้ และการพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้กรอบกฎหมายไทย และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลาย ทางชีวภาพ.....	304
- ประเด็นข้อพิจารณาว่าด้วยการอนุรักษ์ การใช้ และพัฒนา ความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้บริบทของสังคมไทยและ ระดับภูมิภาค.....	315
- แนวทางกฎหมายว่าด้วยการอนุรักษ์ การใช้ และพัฒนา ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย.....	319
 บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	322
 เอกสารอ้างอิง	335
 ภาคผนวก.....	339
 ประวัติผู้เขียน.....	501

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ จำนวนที่พบแล้วของโลก	7
2	จำนวนชนิดและจำนวนร้อยละของสัตว์มีกระดูกสันหลังและ พืชพวกมีท่อลำเลียงที่พบแล้วของไทยเปรียบเทียบกับจำนวน ที่พบแล้วของโลก	33
3	บริษัทเมล็ดพันธุ์ที่ใหญ่ที่สุด 10 อันดับของโลก	38
4	ปริมาณการใช้ยากำจัดศัตรูพืช ปี 2518, 2522, 2531 และ 2532	40
5	สัดส่วนของเกษตรกรที่ใช้พันธุ์พืชที่แนะนำ	41
6	สัดส่วนตลาดของประเทศผู้ส่งสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ปี 2529	42
7	จำนวนบริษัทที่ลงทุนด้านเทคโนโลยีชีวภาพ ปี 1985	51
8	การลงทุนด้านเทคโนโลยีชีวภาพของสหรัฐอเมริกา ปี 1985	52
9	รายได้ของมหาวิทยาลัยชั้นนำบางแห่งของสหรัฐ	53
10	การเปรียบเทียบการปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์	59
11	การลงทุนด้านอาหารและการเกษตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีชีวภาพของบริษัทต่าง ๆ บางกรณี ในปี 1988-1990	64
12	ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยของพืชที่มี ท่อลำเลียง	85
13	ปริมาณพันธุกรรมไม้ผลและไม้ที่มีศักยภาพเพื่อใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ไม้ผลในอนาคตที่ถูกตัดพันธุ์ออกจากป่าในระหว่างปี 2528-2531	95

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	จำนวนตัวอย่างธัญพืชสำคัญที่เก็บในธนาคารยีนส์ของประเทศ อุตสาหกรรมและในประเทศที่กำลังพัฒนา.....	97
15	ชนิดและจำนวนเชื้อพันธุ์ที่เก็บไว้ในธนาคารเชื้อพันธุ์พืช แห่งชาติ.....	99
16	ผลผลิตทั้งหมดของพืชสำคัญของไทย ปริมาณส่งออก สัดส่วน การส่งออกและมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยต่อปี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4, 5 และ 6.....	137
17	ผลการดำเนินโครงการตามแผนประสานความร่วมมือ 4 ภาค	146
18	ตัวเลขแสดงการใช้พันธุ์ข้าวจากพื้นที่ทำนา 60 ล้านไร่....	161
19	ความต้องการของภาคเอกชนในการลงทุนปลูกสร้างสวนป่าไม้ โตเร็วและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง.....	165
20	แหล่งเงินทุนสนับสนุนการวิจัยทางเทคโนโลยีชีวภาพ (ปี 2529).....	195
21	สรุปความเห็นต่อการให้สัตยาบัน อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลาย ทางชีวภาพ.....	254
22	การดำเนินงานสืบเนื่องจากอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลาย ทางชีวภาพตามกฎหมายไทย.....	307